

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm"
Tədrisin təşkili və təlim texnologiyaları
üzrə prorektor v.i.e.: dos. Z. Məmmədov
"20" 05 2025-ci il

Fənn sillabusu

Fakültə: Təbiyyat

Kafedra: "Fizika, kimya və biologiya"

İxtisas: 050504 – Ekologiya

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: S/F. Ekoloji menecment

Fənnin kodu: AMTMET-B01

Fənn proqramı: Proqram "Biologiya və ekologiya" kafedrasının 27.12.2024-cü il tarixli (Protokol №01) iclasında müzakirə olunub məqsəduyğun hesab edilmişdir.

Tədris ili: II (2025-2026), Semestr: IV

Tədris yükün cəmi: 50 saat: Auditoriya saati: 14 (8 saat mühazirə, 6 saat seminar)

Tədris forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Günay Məmmədova Qulu qızı., müəllim.

Məsləhət günləri və saati: IV gün, saat 16⁰⁰; V gün, saat 16⁰⁰

E-mail ünvanı: gunu.mamedova.91@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., H.Z.Tağıyev

III. Təvsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Zəruri ədəbiyyatlar:

1. Göyçaylı Ş.Y, İsmayilov T. Təbiətdən istifadənin iqtisadi və ekoloji əsasları. Dərs vəsaiti. Bakı: Şirfənaşır, 2006. 176 s.

2. Natig H.Paşa. g-m.e.n., dos. Ətraf mühitin idarə olunması (ekoloji menecment) mühazirə konspektləri. Bakı, 2024. 75 s. pashanatiq@aztu.edu.az

3. Təbiz Nəsim oğlu Quliyev. Dərs vəsaiti. Ekoloji menecment. Bakr: "QİNAR-qAP", 2006. 454 s.

2. Əlavə təvsiyyə olunan ədəbiyyatlar:

1. Binnətova Rəna Məhəmməd qızı. Ekoloji ekspertiza və ekoloji audit fənnindən mühazirələr. Sumqayıt, 2020, 34 s.

2. Natig H.Paşa. g-m.e.n., dos. Ekoloji marketing və menecment mühazirə konspektləri. Bakı, 2021. 159 s. pashanatiq@aztu.edu.az

3. https://www.zygon.az/az/standards.php?standard_id=15

IV. Fənnin təsviri və məqsədi:

Ekoloji menecment kursu "Ekologiya" istiqaməti üzrə mütəxəssislərin hazırlanmasında tədris olunan fənlərdən biridir. Ekoloji menecment istehsalın təşkilini və idarəedilməsini, istehsalın və ticarətin idarəedilməsini, gəlirlərin artırılmasını və istehsalın səviyyəsinin yüksəldilməsi məqsədi ilə işlənilib hazırlanmış idarəetmənin forma, üsul və metodlarını öyrənir. Ekoloji menecment menecmentin xüsusi növü olaraq ətraf mühitin qorunması və davamlı inkişaf konsepsiyasına əsaslanan idarəetmənin əsas prinsipləri və qanunauyğunluqlarını öyrənir. Ekoloji menecmentin predmeti ətraf mühitin və müasir istehsalın idarə edilməsi prosesi olub, onun əzifəsi ətraf mühitin həyat qabiliyyətini və təbii resursların davamlı istifadəsini təmin etməkdən ibarətdir.

Kursun tədrisində əsas məqsəd təbii ehtiyatların iqtisadi və ya qeyri-iqtisadi qiymətləndirilməsi, təbiətdən qeyri-səmərəli istifadə nəticəsində hər bir ölkə iqtisadiyyatına dəyən iqtisadi və qeyri-iqtisadi ziyanın təyin edilməsi, ətraf mühit və təbii ehtiyatlardan istifadənin daha səmərəli variantlarının seçilməsi və təbiəti mühafizə xərclərinin mütləq və nisbi səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi, təbiəti mühafizə fəaliyyətinin və ətraf mühitin mühafizəsinin maddi stimullaşdırılmasının idarə edilməsinin iqtisadi üsullarının öyrənilməsidir

V. Perekvizitlər: Öncədən perekvizit fənlər nəzərdə tutulmamışdır.

VI.Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda digər ekoloji fənlərin tədris olunması əhəmiyyətlidir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII.Qiymətləndirmə:Tələbələrə biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Əgər fənn üzrə həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakıdır:

10 bal – tələbə keçilmiş materialı dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

9 bal – tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu açə bilir.

8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir.

7 bal – tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir.

6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir.

3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırmağı bacarmır.

1 – 2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

0 bal – hazır deyil və suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında:

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	0-50	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda onun haqqında əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülcək.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 8 saat, seminar 6 saat. Cəmi 14 saat

1. Mühazirə məşğələsi.

№	Keçirilən mühazirə mövzuları	mühazirə	seminar
1	Mövzu: Ekoloji menecmentin təşkilinin və Təbiətdən istifadənin iqtisadiyyatının ümumi nəzəri əsasları Plan: 1.1.Ekoloji menecment anlayışı, predmeti, məqsəd və vəzifələri. 1.2.Ekoloji system,.Ekoloji menecmentin prinsipləri 1.3.Ekoloji-iqtisadi tələbatlar və mənafələr 1.4.Təbii ehtiyatlar üzərində mülkiyyət hüquqları	2	

	1.5. İqtisadi qanunların ekolojişdirilməsi və ekoloji-iqtisadi qanunauyğunluqların təhlili Mənbə: 1, 2, 3 və s.		
2.	Mövzu: Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi və ekoloji ekspertiza . Təbiətdən istifadənin iqtisadi səmərəsi, Ekoloji standartlar sistemi və ekoloji audit Plan: 2.1.Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi , prinsipləri 2.2. Ekoloji ekspertizanın növləri,tipləri, obyektləri, subyektləri və prinsipləri 2.3.Dövlət ekoloji ekspertizasının məqsəd və vəzifələri 2.4. Təbiəti mühafizə tədbirlərinin qiymətləndirilməsi 2.5.Ətraf mühitə çirklənmədən dəymiş iqtisadi ziyanın hesablanması 2.6. Ekoloji standartlar sistemi, Ekoloji audit, Ekoloji auditin əsas məqsədi, 2.7.Ekoloji auditin formaları, etik prinsipləri və prosedurları Mənbə: 1, 2, 3 və s.	2	
3	Mövzu: Təbiətdən səmərəli istifadənin iqtisadi mexanizmləri, Təbii ehtiyatların qiymətləndirilməsi Plan: 3.1.Təbiətdən səmərəli istifadənin iqtisadi stimullaşdırma vasitələri 3.2.Təbiətdən istifadəyə görə ödəmələrin ekoloji-iqtisadi məzmunu və formaları 3.3.Ətraf mühiti çirkləndirməyə görə ödəmələr 3.4.Təbii ehtiyatların iqtisadi qiymətləndirilməsinin zəruriliyi və əhəmiyyəti 3.5.Təbii sərvətlərin və xidmətlərin iqtisadi qiymətləndirilməsinə yanaşmalar 3.6.Təbii ehtiyatların qiymətləndirilməsinin ənənəvi metodları (üsulları) 3.7.Təbii sərvətlərin qiymətləndirilməsinin dolayı üsulları 3.8.Tətbiq edilən üsulların səmərəlilik dərəcəsinin müəyyən edilməsi Mənbə: 1, 2, 3 və s.	2	
4	Mövzu: Təbiətdən istifadənin ekoloji-iqtisadi təhlili, proqnozlaşdırılması və planlaşdırılması, Ekobioetikanın əsasları Plan: 4.1.Ekoloji-iqtisadi göstəricilər və normativlər sistemi 4.2.Ekoloji-iqtisadi təhlil: məzmunu, məqsədi və vəzifələri 4.3.Təbiətdən istifadənin proqnozlaşdırılması və planlaşdırılması 4.4Ekoloji etikanın tarixi. 4.5.Bioetikanın prinsipləri 4.6Ekobioetikanın “ətraf mühitin, biosferin və biomüxtəlifliyin qorunması” prinsipi 4.7.Təbiətlə münasibətin etik prinsipləri və davranış qaydaları Mənbə: 1, 2, 3 və s.	2	
Yekun: 8 saat		8	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Kursu tədris etdikdən sonra tələbələr Ekoloji menecment ətraf mühitin qorunmasından, davamlı inkişaf konsepsiyasına əsaslanan idarəetmənin əsas prinsiplərindən və qanunauyğunluqlarından bəhs edir. Ekoloji menecmentin əsas vəzifələri ekoloji təhlükəsiz istehsal proseslərinin təşkilindən, istehsal proseslərinin ekoloji uyğunluğundan, istehsal prosesində ətraf mühitə neqativ antropogen təsir haqqında xəbərdarlıq edilməsindən, ətraf mühitə minimal ziyanla maksimum nəticə əldə edilməsindən, cəmiyyətin nəzərində müəssisənin “yaşıl” imicinin formalaşdırılmasından, az tullantılı texnologiyaların yaradılması və tətbiqindən və təbiətporuyucu tədbirlərin stimullaşdırılması məsələləri barəsində elmi-nəzəri və praktiki məlumatlara yiyələnmişdirlər.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

Kursu tədris etdikdən sonra tələbələr Ekoloji menecmentin inkişaf mərhələləri; Ekoloji menecmentin predmeti;Ekoloji menecmentin vəzifələri və onun prinsipləri;Ekoloji sertifikatı,

Torpaq-ekoloji menecment və torpaqdan istifadənin qanunauyğunluğu; Ətraf mühitin mühafizəsində dövlət və bazarın rolu, Ekoloji sığorta, Təbiətdən istifadənin ekoloji-iqtisadi təhlili, proqnozlaşdırılması və planlaşdırılması, Təbii ehtiyatların qiymətləndirilməsi, Ekobioetikanın elmi əsaslarını və prinsiplərinin mahiyyətini öyrənəcəklər.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrlərinin öyrənilməsi:

XIV. Kolloqium sualları:

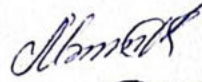
1. Ekoloji menecment anlayışı, predmeti, məqsəd və vəzifələri.
2. Ekoloji system, .Ekoloji menecmentin prinsipləri
3. Ekoloji-iqtisadi tələbatlar və mənafeələr
4. Təbii ehtiyatlar üzərində mülkiyyət hüquqları
5. İqtisadi qanunların ekolojiləşdirilməsi və ekoloji-iqtisadi qanunauyğunluqların təhlili
6. Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi və ekoloji ekspertiza .
7. Ekoloji standartlar sistemi və ekoloji audit
8. Ekoloji ekspertizanın növləri, tipləri, obyektləri, subyektləri və prinsipləri
9. Ekoloji auditin formaları, etik prinsipləri və prosedurları
10. Ekoloji standartlar sistemi, Ekoloji audit, Ekoloji auditin əsas məqsədi,

XV. Ekoloji menecment fənnindən imtahan sualları:

1. Ekoloji menecment anlayışı, predmeti, məqsəd və vəzifələri.
2. Ekoloji system, .Ekoloji menecmentin prinsipləri
3. Ekoloji-iqtisadi tələbatlar və mənafeələr
4. Təbii ehtiyatlar üzərində mülkiyyət hüquqları
5. İqtisadi qanunların ekolojiləşdirilməsi və ekoloji-iqtisadi qanunauyğunluqların təhlili
6. Ekoloji menecmentin təşkilinin və Təbiətdən istifadənin iqtisadiyyatının ümumi nəzəri əsasları
7. Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi, Ekoloji ekspertiza .
8. Ekoloji standartlar sistemi və ekoloji audit və əsas məqsədi
9. Ekoloji ekspertizanın növləri, tipləri, obyektləri, subyektləri və prinsipləri
10. Dövlət ekoloji ekspertizasının məqsəd və vəzifələri
11. Təbiəti mühafizə tədbirlərinin qiymətləndirilməsi
12. Ekoloji auditin formaları, etik prinsipləri və prosedurları
13. Təbiətdən səmərəli istifadənin iqtisadi mexanizmləri,
14. Təbii ehtiyatların qiymətləndirilməsi
15. Təbiətdən səmərəli istifadənin iqtisadi stimullaşdırma vasitələri
16. Təbiətdən istifadəyə görə ödəmələrin ekoloji-iqtisadi məzmunu və formaları
17. Ətraf mühiti çirkləndirməyə görə ödəmələr
18. Təbii sərvətlərin və xidmətlərin iqtisadi qiymətləndirilməsinə yanaşmalar
19. Təbii ehtiyatların qiymətləndirilməsinin ənənəvi metodları (üsulları)
20. Təbii sərvətlərin qiymətləndirilməsinin dolayı üsulları
21. Tətbiq edilən üsulların səmərəlilik dərəcəsinin müəyyən edilməsi
22. Təbiətdən istifadənin ekoloji-iqtisadi təhlili, proqnozlaşdırılması və planlaşdırılması,
23. Ekobioetikanın əsasları və Ekoloji etikanın tarixi.
24. .Ekoloji-iqtisadi göstəricilər və normativlər sistemi
25. Ekoloji-iqtisadi təhlil: məzmunu, məqsədi və vəzifələri
26. Təbiətdən istifadənin proqnozlaşdırılması və planlaşdırılması
27. Bioetikanın prinsipləri
28. Ekobioetikanın "ətraf mühitin, biosferin və biomüxtəlifliyin qorunması"
29. prinsipi
30. Təbiətlə münasibətin etik prinsipləri və davranış qaydaları

Ekoloji menecment fənninin sillabusu "Fizika, kimya və biologiya" kafedrasının 15 may 2025-ci il tarixli iclasında müzakirə edilərək təsdiq olunmuşdur (Protokol №10).

Fənn müəllimi:

m. G.Q.Məmmədova

Kafedra müdiri v.i.e. :

b.e.n., dos. R.Şəmmədov.